

زندگی در چیستان

کامبیزنوروزی

حقوق‌دان

آیا علل و عوامل فاجعه بندر شهید رجایی مشخص خواهند شد؟ آیا کسانی که با خطاهای خود، قصور یا تقصیر، موجب چنین رخداد دهشتناکی شدند، تنبیه می‌شوند؟ آیا شیوه‌های مدیریتی که این حادثه بر زمینه آنها تولید شد، اصلاح می‌شوند؟ آیا به مردم گزارش تحقیقی دقیق و واقعی درباره علل و عوامل و آثار و خسارات جانی و مالی این حادثه داده می‌شود؟ در زندگی اجتماعی قانون از طریق برقراری نظم دو کار انجام می‌دهد: اول اینکه نمی‌گذارد مشکلی پیش بیاید. دوم اینکه اگر مسئله‌ای پیش آمد، قانون پاسخ آن را می‌یابد و حلش می‌کند. ولی این اتفاق وقتی می‌افتد که قانون درست باشد و درست هم اجرا شود. قانون درست نباشد یا درست اجرا نشود، هر مسئله‌ای که پیش آید، مسئله باقی می‌ماند. می‌شود یک چیستان.

در وضعیت چیستان همه چیز شکل چیستانی پیدا می‌کند، اصلا زندگی می‌شود یک چیستان. صبح که بلند می‌شوید، قیمت‌ها چگونه خواهند بود؟ آیا امروز برق خواهید داشت که بتوانید کارتان را انجام دهید؟ آیا در خیابان کسی جلوی شما را خواهد گرفت یا پیامکی به شما خواهد رسید که لباس‌تان اشکال دارد؟ آیا می‌گذارند کنسرت یا جشنواره‌ای که می‌خواهید بروید، برگزار شود؟ آیا می‌توانید از عهده اجاره‌خانه برای سال جدید برآیید؟ خیلی از این چیستان‌ها زندگی روزمره ما را در خود غرق کرده‌اند. می‌شویم مثل آدمی که سخت‌ترین چیستان‌ها را جلوی رویش گذاشته باشند، حاج و واج می‌مانیم. این چیستان‌ها در این سطح محدود نمی‌مانند. در مسائل بسیار بزرگ‌تر و مهم‌تر که همه کشور را در بر می‌گیرند، چیستان‌ها بسیارند. چیستان‌هایی که بی‌پاسخ می‌مانند و کسی هم جواب‌دادن به آنها را گردن نمی‌گیرد. چرا؟ چون قانون هیچ اهمیتی ندارد. آنچه مهم است، منافع صاحبان قدرت است که به خاطرشر هر قاعده اخلاقی و حقوقی قابل زیر پا گذاشتن است.

قیمت ارز و طلا مرتباً افزایش پیدا می‌کند. هلیکوپتر بلندترین مقام اجرایی کشور سقوط می‌کند. یک کشتی به نام سانچی غرق می‌شود. عده‌ای جمع می‌شوند و به زور می‌خواهند جلوی اجرای یک جشنواره رسمی را بگیرند. میزان تولید برق به حدی کاهش یافته که قطعی مستمر را ناگزیر کرده است. شرکت یک نفر که به دلیل فساد مالی محکوم شده بود، حالا با وزارت راه و شهرسازی قراردادی چند هزار میلیاردی منعقد می‌کند. به شکل ناشناخته‌ای پیامک‌های پوشش، دوباره ارسال می‌شوند و… چیستی و چرایی کدام‌یک از این وقایع مهم روشن شد؟ این چیستان‌ها را چه کسی یا چه سازمانی پاسخ داد و حل کرد؟ چه افراد یا سازمان‌هایی در چه دورانی خطا کرده‌اند یا می‌کنند که نتیجه‌اش می‌شود این قبیل وقایعی که کشور و مردم را به دردسر انداخته است؟ هیچ‌کس نمی‌گوید. و چیستان‌ها ادامه دارند… حالا فاجعه‌ای رخ داده است که در آن ده‌ها جان عزیز از بین رفت. صدها نفر دچار آسیب‌های جدی جسمی شدند. اموال بی‌اندازه‌ای از بین رفتند. چرا؟

این جدیدترین چیستانی است که پیش‌رو است. پاسخ این چیستان زمانی داده می‌شود که در یک گزارش تحقیقی دقیق و درست‌کارانه بگویند علل و عوامل این انفجار چه بوده است؟ کدام سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی و غیردولتی در بروز این فاجعه نقش داشتند؟ مدیرانی که با قصور و تقصیر خود اسباب فاجعه را فراهم کردند، در هر سطحی که هستند، چه کسانی بوده‌اند؟ مسئولیت حقوقی برعهده کدام دستگاه‌ها و چه افرادی است؟ تنبیه آنها چه بوده است؟ آیا این‌ها مدیران بنا بر سنت قدیمی و خطای همیشگی در جاهای مختلف کشور برای غصب سمت‌های دولتی قرار است ادامه دهند؟ ممکن است بگویند مسئله فردی نیست، بلکه شرایط و شیوه‌های اداری و تشکیلاتی مشکل‌ساز است. سخنی زیبا ولی فریب‌آمیز است. درست است که شیوه‌ها باید اصلاح شوند، ولی مسئله دقیقاً همین نظام مدیریتی است که براساس رانت عمل می‌کند و به جای عمل در راستای اجرای درست قانون به عمل برای جلب منافع خود و هم‌مسکلمان‌شان رفتار می‌کند.

چهارشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۴ ۹ ذی‌القعدة ۱۴۴۶
۷ می ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۱۰۳
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

شرق

در «شرق» امروز می‌خوانید: از رنج مردم غزه تا ترور ترامپ؛ برنده‌های پولیتزر امسال معرفی شدند • گزارشی از فضای پرتنش دیدار پایانی لیگ برتر بسکتبال میان شهرداری گرگان و طبیعت اسلامشهر

پژوهش میدانی تیم دانشگاه تهران از وضعیت زندگی در کمپ B بندر امام خمینی پرده برمی‌دارد

توسعه‌ای که هرگز اتفاق نیفتاد

گزارش تیریک را در صفحه ۶ بخوانید

از دریای سرخ تا صناعا؛ تقابلی که پایانی ندارد

صنعا در آتش

این گزارش را در صفحه ۵ بخوانید عکس: AP

یادداشت

اهمیت الگوسازی به جای اسطوره‌سازی

لزوم گذر از فرهنگ اسطوره‌ای به خودباوری اجتماعی

فرزندحسینی

جدا می‌کنیم و به شخصیتی افسانه‌ای بدل می‌کنیم که تلاش‌هایش برای ما دست‌نیافتنی به نظر می‌رسد. همین اتفاق برای علی دایی، فوتبالیستی که با پشتکار به موفقیت رسید، یا رسول خادم، کشتی‌گیری که فراتر از ورزش به مسائل اجتماعی پرداخت، می‌افتد. حتی در نگاه به امامان شیعه، مانند حضرت علی (ع)، گاهی چنان بر وجه آسمانی و خارق‌العاده‌شان تاکید می‌کنیم که الگو بودن عملی و انسانی‌شان در سایه قرار می‌گیرد. این گرایش به اسطوره‌سازی، نتیجه یک گذار ناکامل از فرهنگ کهن به دنیای مدرن است. در فرهنگ اسطوره‌ای، قهرمانان برای الهام‌بخشی از راه دور ساخته می‌شدند، نه برای تقلید مستقیم. اما در جامعه امروزی، ما به الگوهایی نیاز داریم که بتوانیم خودمان را در آینه تلاش‌ها و انتخاب‌هایشان ببینیم، نه موجوداتی که فقط باید از دور تحسینشان کنیم.

آسیب‌های اسطوره‌سازی بر جامعه

اولین و مهم‌ترین آسیب اسطوره‌سازی، ایجاد حس دست‌نیافتنی بودن موفقیت است. وقتی از مریم میرزاخانی یک اسطوره می‌سازیم، ناخودآگاه این پیام را منتقل می‌کنیم که موفقیت او نتیجه استعدادهای استثنایی یا

یادداشت

ضرورت اصلاح ساختاری

محمدرضا یوسفی‌شیخ‌رباط

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

تحریم، حمله غیرنظامی آشکار آمریکا علیه ایران بود که تأثیرات گسترده‌ای بر اقتصاد ایران گذاشت، به گونه‌ای که می‌توان اقتصاد ایران را به دو دوره پیشاتحریم و پس از آن تقسیم کرد. نگاهی به متغیرهای کلان اقتصادی شامل تورم، بی‌کاری و رشد اقتصادی، این نکته را به‌خوبی نشان می‌دهد. براساس داده‌های بانک مرکزی، متوسط تورم از سال ۶۹ تا ۱۸/۵٫۹۰ درصد بوده است. در دهه ۹۰ متوسط تورم اقتصاد ایران به ۲۵ درصد رسیده و از خروج ترامپ تا ۱۴۰۱ به میانگین ۴۲٫۴ درصد رسید. تفاوت نرخ‌ها بیان‌کننده تأثیر تحریم است. رشد تورم به معنای رشد فقر و نابرابری در جامعه است. متغیر دوم، رشد اقتصادی است. متوسط رشد اقتصادی کشور از سال ۶۹ تا سال ۱۳۹۰، حدود ۴/۵ درصد بوده است، درحالی‌که میانگین رشد اقتصادی دهه ۹۰ تقریباً صفر بوده است. این کاهش بیان‌کننده کاهش سطح رفاه عمومی فقیرترشدن فقرا، کاهش سرمایه‌گذاری، فرسوده‌شدن زیرساخت‌های صنعتی کشور و کاهش شدید فرصت اشتغال‌زایی برای جوانان است، بنابراین دوران تحریم دورانی کاملاً متفاوت از دوران پیش از آن بوده است و آینده کشور را نیز تحت‌الشعاع خود قرار داده است. تأثیرات تحریم تنها در سطح متغیرهای کلان نیست. تحریم از طرفی موجب کاهش درآمدهای نفتی شد و از طرفی موجب شد تا این سرمایه ملی زیر قیمت‌های جهانی فروش برود. از سوی دیگر، گروهی برای دورزدن تحریم شکل گرفت که در ایران به کاسیان تحریم شهرت یافتند. به‌مرور تحریم موجب گسترش فساد در ساختار اداری و اقتصادی کشور شده است. شاخص ادراک فساد، میزان فساد در بخش عمومی ۱۸۰ کشور را ارزیابی کرده، نمره کشورها بین صفر (بسیار فاسد) تا صد (بسیار پاک) است. شاخص ادراک فساد در ایران در دوران تحریم روندی نامطلوب داشته، براساس این شاخص، نمره ایران از ۲۸ در سال ۹۱ به ۲۳ در سال ۱۴۰۳ رسیده است. فساد مانند برخی بیماری‌ها،

سخنگوی دولت در برابر افکار عمومی

از انتقاد به واشنگتن تا پاسخ به حواشی داخلی

۲

برگزیده‌ها

«شرق» از افزایش نجومی شهریه مدارس و مهدکودک‌ها گزارش می‌دهد

شهریه‌های ۲۵ تا ۱۲۵ میلیونی

۸

«شرق» از احتمال آغاز دور چهارم گفت‌وگوهای روزهای آتی گزارش می‌دهد

پیشبرد مذاکرات با حفظ اصول

۲

«شرق» جزئیات پرونده دوزندانی اهوازی را که با اجرای قسامه محکوم به اعدام شده‌اند، روایت می‌کند

سوگند اعدام

۱۰

شمار زیادی از شهروندان تهرانی کمبود آب شرب را گزارش می‌دهند

تهران روی خط قرمز آب

۴

نگاه

پدیده متفاوت نمایشگاه کتاب تهران

یادداشتی از علی‌اصغر سیدآبادی

۱۲

تعهدات ملی، بازارزدنگی و مدارا در سیاست خارجی

یادداشتی از مصطفی‌اعلایی

۳

مسعودنامه

وفاق ملی

و یوسف فرزند مسعود

صادق زنگنه

در نخستین برگ از این سلسله نوشتار که «مسعودنامه» نام گرفت، سخن از لزوم حفظ صلابت و اقتدار رئیس دولت رفت؛ با وام‌گیری از حکمت گران‌سنگِ قابوس‌نامه. اما اکنون دغدغه‌ای دیگر رخ می‌نماید که بی‌ارتباط با جایگاه ریاست‌جمهوری و تصویر آن در نگاه ملت نیست؛ دغدغه‌ای برآمده از پژواک سخن نزدیکان، که می‌تواند مانند آینه، بازتابی بر سیمای دولت بیفکند. این بار، راهنمای سخن، وزیر کاردان و اندیشمند تاریخ ایران، خواجه نظام‌الملک طوسی و اثر ارزشمند او، «سیاست‌نامه» است. خواجه در باب هفدهم، نکته‌ای ظریف و حیاتی را در احوال «ندیمان و نزدیکان پادشاه» گوشزد می‌کند که گویی برای امروز ما نگاشته شده است: «چون مردمان خواهند که از خوی و عادت پادشاه بداندند، از ندیمان‌ش قیاس کنند؛ اگر ندیمان‌ش خوش‌خوی و گشاده‌طبع و بردبار و جوانمرد و ظریف باشند، بداندند که پادشاه خوش‌خوی و خوش‌طبع و نیکوسیرت و پسندیده‌عادت است؛ و اگر ندیمان‌ش ترش‌روی و خویش‌ساخته و مستخفّ (سبک‌شمارنده) و متکبر و بخیل و مُحال‌طلب (دنبال کارهای بیهوده و ناشدنی) و رعنا (خودپسند) باشند، بداندند که پادشاه ناخوش‌طبع و بدخوی و فحشه بدساز و بدسیرت است و کف‌پسته (بخیل) و متهور (بی‌پای و بی‌پروا).

۳۳

که پادشاه ناخوش‌طبع و بدخوی و فحشه بدساز و بدسیرت است و کف‌پسته

صفحه ۴

دوست گرامی

جناب آقای رضا رفیعا

مصیبت درگذشت مادر گرامیتان را

صمیمانه تسلیت عرض می‌کنم.

از خداوند سبحان برای آن مرحومه

غفران و برای شما و سایر بازماندگان

صبر آرزو مندم.

مهدی رحمانیان